

ELDRAØKIÐ

FLEIRI HENDUR Í

Normering við lóg, rættvísari fíggjarleist umframt trivnaðar- og nøgdsemiskanningar. Hesi eru ynskini frá TIGN til avvarðandi myndugleikar, nú eitt ár eftir, at eldraøkið varð lagt til kommunurnar at umsita

Tíðindaskriv frá Tign

Mikukvöldið 20. januar skipaði TIGN fyri almennum fundi um støðuna á røktarøkinum, nú eitt ár er fráliðið síðani økið bleiv lagt til kommunurnar at umsita.

Tað hevur sjálvsagt verið ein avbjóðing hjá kommunum at yvirtaka økið, og náttúrliga hevur verið neyðug at havt stórt fokus á at skipa økið. Tað merkir fyri tey flestu heimini, at búfólk, avvarðandi og starvsfólk enn ikki sæð tann stóra munin í sjálvari røktini.

Eisini er galdandi fyri flestu kommunur, at tann peningur, sum kommunurnar eftir avtalu við landið fáa at fíggja raksturin av røktarøkinum, ikki røkkur til. Nógvar kommunur mugu tí í kommunukassan eftir tí, sum vantar í. Hetta ber tó ikki til hjá teimum kommunum, ið ikki eru nóg væl fyri fíggjarliga, og kemur hetta at ganga út yvir røktarstøðið.

Fíggjarligi leisturin

Tá økið skuldi leggjast til kommunurnar gjørdi TIGN eitt nú vart við, at røktarstøðið fór at gerast ójavnt frá kommunu til kommunu. Hetta tí nóg mikið av peningi ikki bleiv latið kommunum til raksturin, og røktarstøðið avhongur av, hvussu kommunurnar annars eru fyri fíggjarliga. Hetta vísir seg eisini at vera støðan í løtuni.

Tað ger tað ikki betri, at tann fíggjarligi leistur, sum verður brúktur til at áseta, hvussu nóg hvør kommuna fær av peningi til røktarøkið, ikki stillar kommunurnar líka í mun til fíggjngina. Kommunurnar fáa nemliga hvør sær tað, sum kemur inn fyri borgarar í kommununi við forskatt- ingini av pensjónum, og tað sum verður afturborið fyri borgarar í kommununi, sum eru fevndir av NIS-, DIS- og FAS-skipanunum. Tann fíggjarligi leisturin tekur so- statt útgangsstøði í arbeiðs-

orkuni í kommununi og ikki í talinum av røktarkrevjandi persónum, og um hetta hongur saman í onkrari komm- unu, má tað vera av tilvild. Leisturin er tí fullkomiliga høpisleysur, og er hann eisini beinleiðis orsökkin til, at so stórir munur er á røktar- støðinum í eitt nú kommun- uni í Vestmanna í mun til kommunar á Sandoyinni.

TIGN mælir staðiliga til, at tann fíggjarligi leisturin verður broyttur, nú hann skal endurskoðast, og at út- gangsstøðið fyri fíggjngini verður tikið í tí, sum skal fíggjast, nemliga talinum av røktarkrevjandi persónum í hvørjari kommunu, soleið- is at kommunurnar fáa nóg mikið av peningi til raksturin og vera fíggjarliga javnstil- aðar í mun til raksturin av økinum.

Tað hevur tó eisini týd- ning fyri ójavnan í røktar- støðinum, at fokus og rað- festingar hjá kommunum eru ymiskar, og er hetta ein natúrlig avleiðing av, at økið verður bytt á so nógvar stýr- andi eindir.

Røktarstøðið í dag

Annars vóru panelluttakar- arnir á fundinum generelt sera jaligir í mun til støðuna á røktarøkinum og boðaðu frá, at støðan er góð, hóast nóg kann gerast betri. Tær afturmeldingar, TIGN hevur fingið frá avvarðandi av brúkarum í ymisku komm- unum vísa tó, at tey ikki kenna seg aftur í hesum jaligu lýsingum. Støðan er tann sama, sum áðrenn røktarøkið bleiv lagt til kommunurnar. Støðið er á ongan hátt nøktandi, og í ávísan mun er tað heldur ikki forsvarligt.

Tað er ofta ført fram í seinastuni, at tað bert er tíð til ta grundleggjandi røktina og ikki tíð til umsorgan. Vit mugu tó ásanna, at á ellis- og røktarheimum kring landið verða fólk, sum eru kognitivt væl fyri, men óhjálpin fys- iskt, latin í blæu, tí ongin tíð er at hjálpa teimum á vesið.

Hendan óvirðiliga støðan er í stóran mun ein spurningur um hugburð og normering.

Normering

Meðan nógvir panellutakar- ar umbóru seg við, at nógvar starvsfólk á røktarøkinum ynskja at arbeiða niðursetta tíð, vísti Majbritt Mohr, for- kvinna í Heilsurøktarafelag- num, á, at nógvir heilsu- røktarar, sum ynskja at koma upp í tíð, sleppa ikki upp á fulla tíð. Spurningurin um »at fara upp í tíð« er tó ikki so einfaldur. Nógvar ymiskar umstøður gera seg galdandi, og vóru mestsum allar blandaðar saman á fundinum.

Tað er rætt, sum Majbritt Mohr vísir á, at nógvir heilsurøktarar, sum ynskja at sleppa upp í tíð, ikki sleppa upp í tíð. Hetta er ein trupulleiki, sum ger seg galdandi fyri allar fakbólkar á røktarøkinum. Tað finnast uttan iva starvsfólk á røktar- økinum, sum ikki ynskja at sleppa upp í tíð, og er hetta

ein heilt onnur støða enn tann, sum Majbritt vísir á.

Tað er nevnlíga umráð- andi at hava í huga, at nógvar teimum starvsfólkum, sum ikki ynskja at sleppa upp í tíð, ynskja hetta ikki, tí tað er so strævið at arbeiða á røktarøkinum grundað á lágu normeringina, og tey orka tí ikki at arbeiða fulla tíð. Tað er tungt at arbeiða fulla tíð, og eru tað fleiri orsøkir til tess. Til dømis sum ein liður í áhaldandi sparingunum á eldraøkinum, eru vaktir styttar úr 8 tímum niður í 7 og 6 tímar. Tað vil siga, at 8 tímar arbeiði við-

hvørt skal gerast upp á 6 ella 7 tímar. Á summum heimum er køksvaktin og reingerð spard burtur, og teirra ar- beiði endar hjá røktarstarvs- fólkunum aftrat arbeiðinum, tey hava frammanundan.

TIGN metir tað vera um- ráðandi, at normering, við atliti til røktartyngdina, verður ásett við lóg.

Leiðslustøðið

Vantandi fíggjngin varð nógvar umrødd á fundinum, men eitt annað øki, sum ikki bleiv umrøtt, og sum er minst líka týdningarmikið, er leiðslustøðið á røktar-

økinum. Um tað opitmala skal fáast burturúr, er al- neyðugt við eini leiðslu, sum hevur neyðugu førleikar. Í Tórshavnar Kommunu er longu broyting gjørd í ovastu leiðsluni, tí stórir trupul- leikar hava verið har, men eru teir enn ikki loystir. Sum dømi kann nevast, at við sparingum fyri eygað er farið til fjarleiðslu, og deildarleið- arar skulu í ávísam førum virka á fleiri heimum í senn og eru ikki tøkir, tá brúk er fyri teimum inni á einstøku heimunum. Hetta sýnist vera orsøkin til, at onkur heim, sum hava verið vælvirkandi

20 fólk á akuttum bíðilista

Yvir 100 fólk ynskja sær pláss á røktarheiminum á Tvøroyri, har av 20 hava ein akuttan tørv, sigur Signar Dam, kommunulækni

Danjal av Rana

Royndi kommunulæknin á Tvøroyri er illur inn á leiðslu landsins, tí millum annað fyrrverandi lands- stýriskvinnan í almanna- málum, Annika Olsen, ferð eftir ferð vildi vera við, at tað ikki var mangul á røktarplássum á Tvøroyri. Hann skilir ikki, hvussu tað kann vera bíðilisti at sleppa inn á røktarheim í fleiri kommunum í landinum, millum annað á Tvøroyri, um tað eru nokk av røktar- plássum.

– Á Tvøroyri hava vit ein bíðilista á nærum 100

fólk, ið ynskja at sleppa inn á røktarheimið. 20 teirra hava ein akuttan tørv á røktarheimsplássið, men har er einki pláss at bjóða teimum. Umframt tey 20, so eru eisini fleiri onnur, sum veruliga burdu fingið pláss, tó at tørvurin ikki er akuttur, sigur Signar Dam.

Sjálvur metir hann, at sloganið um, at fólk ynskja at vera sum longest í egnum heimi, ikki er heilt rætt.

– Nógvar, sum eru væl fyri, vilja vera heima sum longest, men hetta eru aloftast fólk, sum hava familjuna um seg. Sera nógvar gomul eru einsamøll og hava eina

trista tilveru, og vitjan av heimahjálpi, um tað so er triggjar ferðir um dagin, kann aldrin koma í staðin fyri samveruna við onnur, sum ein jú fær á einum búplássi, skrivaði hann í lesarabrævi fyri hálvum triðja ári síðani.

Fyri einum ári síðani vísti hann á, at tað neyvan er nakað at spara hjá al- mennu kassunum, við at lata fólk búgva heima sum longest, sum hann heldur, at politikkararnir onkuntíð tykjast hugsa. Á landsfundi pensjónista vísti hann á, at fyrsta fortreytin, fyri at fólk skulu kunna búgva

sum longest í egnum heimi, er at heimarøktin verður uppræðfest, meðan onnur fortreytin er, at fólkapen- sjónin verður hækkað.

– Ja, tað er biligari at fólk búgva heima. Tað er biligari, tí tænanastan er verri, sló Signar Dam fast, og sigur, at støðan tíverri er hin sama í dag.

– Vón okkara er, at vit kunnu fáa heimahjálpin aftur á tað støði, hon var á, tá hon byrjaði. Tá klagaðu fólk um, at tey eldru fingi ov nógva hjálpi, sigur Signar Dam, kommunulækni.